

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a III-a

HOTĂRÂREA

din 7 octombrie 2008

în Cauza Dobrescu împotriva României

(Cererea nr. 3565/04)

Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute în [art. 44](#) alin. (2) din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

În Cauza Dobrescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din:

Josep Casadevall, președinte,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele,

Luis López Guerra,

Ann Power, judecători,

și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la data de 16 septembrie 2008,

a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 3565/04, introdusă împotriva României de un cetățean al acestui stat, doamna Marioara Dobrescu (*reclamanta*), care a sesizat Curtea la data de 12 decembrie 2003 în temeiul [art. 34](#) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată de domnul A. Neguțu, avocat la București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 27 februarie 2006, Curtea a hotărât să comunice Guvernului cererea. Așa cum prevede [art. 29](#) alin. 3 al Convenției, ea a hotărât de asemenea că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1924 și locuiește la București.

5. În anul 1922, D.E. a primit cu titlu de dotă un bun imobiliar compus din trei case și din terenul aferent în suprafață de 523 m², situat în sectorul 1 București, la numerele 69, 69A și 69B

din strada General Berthelot. Fiecare casă avea două camere la parter și trei camere la etaj, plus alte dependințe.

6. În anii 1950 casa a fost naționalizată.

7. În anul 1979 D.E. a decedat. Unicul moștenitor era fratele său, D.N.M. La decesul acestuia, în anul 1997, soția sa, reclamanta, a fost unica sa moștenitoare.

1. Acțiune în revendicare a bunului situat la nr. 69

8. În anul 1996 D.N.M. a sesizat Judecătoria București (*Judecătoria*) cu o acțiune în revendicare împotriva Consiliului municipal privind retrocedarea bunului situat la nr. 69 de pe strada General Berthelot. Acțiunea a fost continuată de reclamantă după decesul soțului său.

9. Prin sentința definitivă din data de 11 iunie 1997 Judecătoria a admis acțiunea, a constatat că reclamanta era singura proprietară a bunului în chestiune și a ordonat Consiliului municipal să i-l restituie.

10. La data de 9 ianuarie 1998 reclamanta a solicitat instanței să clarifice dispozitivul sentinței din data de 11 iunie 1997 adăugând că acesta se referea și la casele situate la numerele 69A și 69B și la terenurile aferente.

11. Prin sentința din data de 25 ianuarie 1998 instanța a admis parțial cererea și a reținut că sentința respectivă viza de asemenea terenul aferent casei situate la nr. 69. Aceasta a respins totuși cererea privind bunurile situate la nr. 69A și 69B pe motiv că reclamanta nu a cerut retrocedarea acestor bunuri prin acțiunea introductivă. Această sentință a devenit definitivă prin neapelare.

12. La data de 2 iulie 1998 reclamanta a fost pusă în posesia bunului situat la nr. 69.

2. Acțiunea în revendicare și în anulare a contractului de vânzare privind bunul situat la nr. 69A

13. Printr-un contract din data de 17 februarie 1997 statul a vândut casa situată la nr. 69A familiei M care o ocupa în calitate de chiriaș.

14. În anul 1999 reclamanta a sesizat Tribunalul București (*Tribunalul*) cu o acțiune împotriva Consiliului municipal și a cumpărătorilor privind retrocedarea bunului situat la nr. 69A și anularea contractului de vânzare.

15. Prin hotărârea judecătorească din data de 13 aprilie 2001, Tribunalul a admis acțiunea reținând că naționalizarea a fost nelegală. Prin urmare, a anulat contractul și a ordonat cumpărătorilor să restituie bunul reclamantei.

16. În urma apelului înaintat de cumpărători, această hotărâre a fost confirmată prin decizia Curții de Apel București (*Curtea de Apel*) din data de 28 noiembrie 2001.

17. Prin decizia din data de 19 iunie 2003 Curtea Supremă de Justiție (*Curtea Supremă*) a admis recursul cumpărătorilor. Confirmând caracterul nelegal al naționalizării, Curtea Supremă a respins acțiunea pe motiv că cumpărătorii au fost de bună credință în momentul încheierii contractului.

3. Acțiunea în revendicare și în anulare a contractelor de vânzare privind bunul situat la nr. 69B

18. Prin contractele încheiate la data de 20 ianuarie și 3 februarie 1997, statul a vândut casa situată la nr. 69B familiilor P. și M. care o ocupau în calitate de chiriași.

19. În anul 1999 reclamanta a sesizat Tribunalul cu o acțiune împotriva Consiliului municipal și cumpărătorilor privind retrocedarea bunului situat la nr. 69B și anularea contractelor de vânzare.

20. Prin hotărârea judecătorească din data de 27 februarie 2001, Tribunalul a admis acțiunea reținând că naționalizarea a fost nelegală. Prin urmare, a anulat contractul și a ordonat cumpărătorilor să restituie bunul reclamantei.

21. În urma apelului înaintat de cumpărători, această hotărâre a fost confirmată prin decizia Curții de Apel din data de 10 septembrie 2001.

22. Prin decizia din data de 19 iunie 2003 Curtea Supremă a admis recursul cumpărătorilor și a respins acțiunea pe motiv că, fiind de bună credință în momentul încheierii contractelor și bazându-se pe o *aparență de drept* în privința titularului dreptului de proprietate, cumpărătorii trebuia protejați în ciuda faptului că statul intrase nelegal în posesia bunului.

4. Cererea administrativă în temeiul Legii nr. 10/2001

23. În temeiul Legii nr. 10/2001, la data de 30 iulie 2001, reclamanta a adresat Primăriei o cerere administrativă având drept obiect bunurile situate la nr. 69A și 69B. Această cerere nu a fost examinată până în momentul de față.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

24. Prevederile legale și jurisprudența interne pertinente în speță sunt descrise în Hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([GC], nr. 28342/95, CEDH 1999-VII, paragrafele 31-33), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57001/00, CEDH 2005-VII, paragrafele 19-26), *Păduraru împotriva României* (nr. 63252/00, paragrafele 38-53, 1 decembrie 2005) și *Tudor împotriva României* (nr. 29035/05, paragrafele 15-20, 17 ianuarie 2008).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 la Convenție

25. Reclamanta se plânge de o atingere adusă dreptului său la respectarea bunurilor din cauza respingerii acțiunilor privind bunurile situate la nr. 69A și 69B din str. General Berthelot în ciuda recunoașterii de către instanțe a caracterului nelegal al naționalizării bunurilor. Aceasta invocă art. 1 din Protocolul nr. 1 care prevede următoarele:

"Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor."

A. Asupra admisibilității

26 Guvernul invocă excepția de incompatibilitate *ratione materiae*, considerând că reclamanta nu dispunea de un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, în măsura în care nicio hotărâre judecătorească nu a recunoscut, în dispozitivul său, nelegalitatea naționalizării în condițiile în care în dreptul român numai dispozitivul unei hotărâri judecătorești se bucură de autoritatea de lucru judecat. El concluzionează că deciziile din data de 19 iunie 2003 a Curții Supreme de Justiție nu pot conferi reclamantei o speranță legitimă în privința retrocedării bunurilor.

27. Reclamanta nu a prezentat observații asupra acestui punct.

28. Curtea consideră că problema incompatibilității *ratione materiae* este strâns legată de esența plângerii reclamantei și deci că trebuie alăturată fondului. Mai mult, ea constată că această plângere nu este în mod manifest neîntemeiată în sensul [art. 35](#) alin. 3 din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. O declară deci admisibilă.

B. Asupra fondului

29. Guvernul subliniază că reclamanta a folosit calea prevăzută de Legea nr. 10/2001. Acesta reamintește în această privință reforma instituită de Legea nr. 247/2005 de modificare a Legii nr. 10/2001, reformă având drept obiectiv accelerarea procedurii de retrocedare și, în cazul în care această retrocedare se dovedește a fi imposibilă, acordarea unei despăgubiri reclamanților constând în acordarea de titluri de participare în calitate de acționari la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*), organizat sub forma unei societăți pe acțiuni. El concluzionează că

reparația prevăzută de legislația română răspunde cerințelor jurisprudenței Curții și că în speță a fost păstrat echilibrul just dintre interesul general și drepturile reclamantei.

30. Reclamanta insistă asupra atingerii aduse dreptului său de proprietate, consideră că actualul cadru legislativ nu-i permite să obțină o reparație adecvată și evidențiază că oricum cererea sa administrativă întemeiată pe Legea nr. 10/2001 nu a fost examinată până în acest moment.

31. Curtea observă că în procedurile soluționate definitiv prin deciziile din data de 19 iunie 2003 ale Curții Supreme de Justiție, instanțele naționale au recunoscut nelegalitatea naționalizării bunurilor situate la nr. 69A și 69B din str. General Berthelot. Ea consideră că această constatare a nelegalității, care de altfel nu a fost schimbată prin căile de atac, are drept efect recunoașterea, indirect și cu efect retroactiv, dreptului de proprietate al reclamantei asupra bunurilor respective. În plus, Curtea constată că acest drept nu era revocabil și nu a fost nici contestat nici infirmat până astăzi (a se vedea printre multe altele *Străin și alții* citată anterior, paragraful 38 ; *Sebastian Taub împotriva României*, nr. 58612/00, paragraful 37, 12 octombrie 2006; *Gabriel împotriva României*, nr. 35951/02, paragrafele 25-26, 8 martie 2007 și *Aldea împotriva României*, nr. 36992/03, paragraful 24, 24 ianuarie 2008). Pe baza celor de mai sus, Curtea consideră că argumentul Guvernului potrivit căruia nelegalitatea naționalizării nu a fost reținută în dispozitivele hotărârilor judecătorești ci în considerentele lor, nu poate justifica o abordare diferită în cazul în speță.

32. Prin urmare Curtea consideră că reclamanta avea un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

33. Aceasta reamintește că a soluționat de mai multe ori cauze ce au ridicat probleme similare celor din cauza în speță, în care a concluzionat că a avut loc încălcarea [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea între altele cauza *Porteanu împotriva României*, nr. 4596/03, paragrafele 32-35, 16 februarie 2006).

34. Ea reafirmă în special că, în contextul legislativ românesc de reglementare a acțiunilor în revendicare imobiliară și a retrocedării bunurilor naționalizate de regimul comunist, vânzarea de către stat a unui bun al altuia unor terți de bună credință, chiar și atunci când este anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, reprezintă o privare de bun (*Porteanu* citată anterior, paragraful 32). O asemenea privare, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, este contrară [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 (*Străin* citată anterior, paragrafele 39, 43 și 59). În plus, nici Legea nr. 10/2001, nici Legea nr. 247/2005 de modificare a acesteia nu iau în calcul prejudiciul suferit datorită lipsei prelungite a despăgubirii persoanelor care, la fel ca reclamanta, au fost private de bunurile lor (*Porteanu* citată anterior, paragraful 34).

35. După ce a examinat toate elementele ce i-au fost prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a expus nicio faptă și niciun argument care ar putea conduce la o concluzie diferită în cazul prezent.

36. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea consideră că în cazul în speță încălcarea dreptului de proprietate al reclamantei asupra bunurilor sale, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, a făcut-o să sufere o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor sale garantat de [articolul 1](#) din Protocolul nr. 1.

37. Prin urmare, trebuie respinsă excepția întemeiată pe incompatibilitatea *ratione materiae* și concluzionat că în speță a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1.

II. Asupra aplicării [art. 41](#) din Convenție

38. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

"În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."

A. Prejudiciu

39. În ceea ce privește prejudiciul material, reclamanta solicită în principal retrocedarea bunurilor situate în sectorul 1 București, la nr. 69A și 69B din strada General Berthelot. În subsidiar aceasta solicită 800.000 euro pentru valoarea de piață a bunurilor. Ea prezintă un raport de expertiză potrivit căruia valoarea bunurilor în discuție este de 711.020 euro, adică 327.780 euro pentru cele două case și 383.340 euro pentru terenurile aferente.

40. Aceasta solicită de asemenea 10.000 euro pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit datorită atingerii adusă dreptului său de proprietate.

41. Guvernul prezintă un alt raport de expertiză potrivit căruia valoarea de piață a celor două bunuri se ridică la 410.870 euro, adică 236.209 euro pentru bunul situat la nr. 69B (132.825 euro pentru casă și 103.384 euro pentru terenul aferent) și 174.661 euro pentru bunul situat la nr. 69A (107.231 euro pentru casă și 67.430 euro pentru terenul aferent).

42. În ceea ce privește suma solicitată pentru prejudiciul moral, Guvernul consideră că este excesivă.

43. Reclamanta contestă expertiza prezentată de Guvern, estimând că suprafețele caselor și terenurilor nu au fost calculate corect, că prețurile reale de pe piața imobiliară nu au fost luate în calcul și că estimarea valorii totale este astfel inferioară valorii reale a bunurilor. Ea prezintă în sprijinul susținerii sale punctul de vedere exprimat de experții autori ai expertizei pe care a prezentat-o personal.

44. Curtea reține că reclamanta era proprietara ansamblului de bunuri imobiliare situate la nr. 69A și 69B, a căror naționalizare a fost recunoscută drept nelegală.

45. În speță, aceasta consideră că retrocedarea bunurilor imobiliare situate la București, în sectorul 1 la nr. 69A și 69B din str. General Berthelot și compuse din două case și din terenurile aferente, ar repune reclamanta pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat

dacă cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate. Dacă statul pârât nu va proceda la o asemenea retrocedare în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, Curtea decide că Guvernul va trebui să plătească reclamantei, pentru prejudiciul material, o sumă corespunzătoare valorii actuale a bunurilor.

46. În ceea ce privește valoarea bunurilor, Curtea relevă diferența importantă care există între sumele indicate în expertiza prezentată de reclamantă și cele menționate în expertiza prezentată de Guvern. Ținând cont de informațiile de care dispune asupra prețurilor pieții imobiliare locale și de probele prezentate de părți, Curtea estimează valoarea de piață actuală a bunurilor la 500.000 euro.

47. În ceea ce privește cererea reclamantei cu titlu de prejudiciu moral, Curtea consideră că evenimentele în cauză au provocat neplăceri și incertitudini, pentru care suma de 2.000 euro reprezintă o reparație echitabilă.

B. Costuri și cheltuieli

48. Reclamanta nu cere rambursarea costurilor și cheltuielilor. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea costurilor și cheltuielilor decât în măsura în care a cerut-o. În consecință, în cazul în speță, Curtea decide să nu-i aloce reclamantei nici o sumă cu acest titlu.

C. Majorări de întârziere

49. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte marginale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

ÎN UNANIMITATE:

1. alătură fondului excepția preliminară a Guvernului întemeiată pe incompatibilitatea ratione materiae și o respinge ;

2. declară cererea admisibilă ;

3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 ;

4. hotărăște :

a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantei bunurile imobiliare situate în București, str. General Berthelot nr. 69A și 69B, sector 1, format din două case și din terenurile aferente, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 alin. 2 din Convenție ;

b) că în caz de nerestituire statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în același termen de trei luni, 500.000 euro (cinci sute mii euro), la care se va adăuga orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material ;

c) că statul pârât trebuie să-i plătească de asemenea 2.000 euro (două mii euro), la care se va adăuga orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral ;

d) că sumele menționate la lit. b) și c) vor fi convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății ;

e) că, începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, suma va fi majorată cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

5. Respinge cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 7 octombrie 2008, în temeiul [art. 77](#) alin. 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

preşedinte

Santiago Quesada,

grefier